

بخش اول: تعاریف

ماده ۱: واژه ها و تعاریف بکار برده شده در این آئین نامه به شرح زیر می باشد:

هیأت مدیره: منظور هیأت مدیره بورس کالای ایران می باشد.

اتاق پایاپای: بخشی از تشکیلات اداری سازمان کارگزاران بورس کالا است که وظیفه تسویه و پایاپای کردن قراردادهای معامله شده در تالار معاملات بورس را برعهده دارد که در این آئین نامه به اختصار "اتاق" نامیده می شود.

پایاپای کردن: تسویه روزانه قراردادها بین اعضای اتاق بصورت نقدی و اعتباری می باشد.

عضو اتاق: کلیه کارگزاران و سایر اشخاصی که صلاحیت عضویت آنها بر طبق مقررات تأیید شده می باشد.

سقف اعتباری معاملات: حداکثر میزان معاملات اعتباری است که برای هر کارگزار توسط هیأت مدیره تعیین و ابلاغ می شود.

سپرده: منابع مالی است که هر عضو طرف معامله به منظور تضمین انجام تعهدات خود در مقابل اتاق پایاپای به صورت نقدی، ضمانت نامه بانکی (بدون قید و شرط) و اوراق بهادار طبق مقررات تودیع می نماید.

سپرده ثابت: سپرده ای است که عضو اتاق به منظور اخذ سقف اعتباری معاملات خود، نزد اتاق تودیع می نماید.

سپرده اولیه: سپرده ای است که در هر زمان و برای هر قرارداد آتی معامله شده توسط عضو اتاق نزد اتاق تودیع می شود که پس از تسویه کامل قرارداد به سپرده گذار مسترد می گردد.

سپرده جبرانی: سپرده ای است که در جریان تسویه روزانه قراردادهای معاملات آتی، توسط اتاق محاسبه شده و از کارگزاران عضو اتاق دریافت می گردد.

قرارداد پایاپای شده: قراردادی است که توسط اتاق تسویه شده است.

وضعیت حساب: موقعیت مالی خالص روزانه قراردادهای هر کارگزار عضو می باشد که به سه صورت بدهکار، بستانکار و یا تسویه شده به وی اعلام می شود.

زمان تحویل: زمانی است که در آن، کالای موضوع قرارداد تحویل داده می شود.

قیمت تسویه: قیمتی است که روزانه حسب مورد از طرف سازمان بورس محاسبه و به صورت رسمی اعلام می شود.

حساب عملیاتی: حسابی است که جهت تسویه وجوه توسط اتاق مورد استفاده قرار می گیرد.

۱۵. حساب تضمین اتاق: حسابی است که از محل وجوه پرداختی اعضاء به منظور ایفای تعهدات نکول شده آنها برابر دستورالعمل مربوطه مورد استفاده قرار میگیرد.

معامله گر: شخص حقیقی یا حقوقی است که کالا را برای خود و به نام و حساب خود معامله می کند.

بازارگردان: شخص حقوقی است که به منظور ایجاد تعادل در عرضه و تقاضای کالا با مجوز هیأت مدیره بورس از طریق کارگزار خود براساس دستورالعمل مربوط متعهد به خرید و فروش آن کالا می گردد.

گواهینامه انجام معاملات: سندی است که توسط اتاق براساس گواهی انجام معامله موضوع ماده ۴۸ آئین نامه معاملات و ماده ۸ این آئین نامه صادر می گردد.

بخش دوم: اعضاء و شرایط عضویت در اتاق و وظایف عضو

ماده ۲: اعضای اتاق بورس کالای ایران عبارتند از:

الف) شرکتهای کارگزاری.

ب) معامله گران و بازارگردانان طبق مقررات مربوط.

ج) سایر اشخاص حقوقی مرتبط نظیر بانکها، مؤسسات مالی و اعتباری و تولیدکنندگان طبق مقررات.

ماده ۳: اعضاء اتاق موظفند موافقت نامه عضویت در اتاق را امضاء نموده و حق عضویت خود را طبق مقررات پرداخت نمایند.

ماده ۴: عضو اتاق مکلف است که کلیه اطلاعات را صحیح و شفاف به بورس ارائه نماید و ملزم به رعایت کلیه مقررات اتاق می باشد.

ماده ۵: چنانچه یکی از اعضاء اتاق، محکومیت مؤثر کیفری و یا هر نوع محکومیتی که موجب ممنوعیت وی از تصرف در اموال و یا محرومیت از انجام معاملات را پیدا نماید (از قبیل ورشکستگی، توقیف اموال یا منع شرکت در معاملات ویژه) موظف است مراتب را حداکثر ظرف مدت ۲۰ روز به "سازمان" اعلام نماید. در غیر اینصورت صلاحیت وی جهت عضویت در "اتاق" زایل خواهد شد.

ماده ۶: عضو اتاق مکلف است هرگونه تغییرات ثبتي خود را به اطلاع بورس کالا برساند.

بخش سوم: فرآیند پایاپای

ماده ۷: اتاق در مقابل کارگزار خریدار به عنوان فروشنده و در مقابل کارگزار فروشنده به عنوان خریدار عمل می نماید.

ماده ۸: به منظور کنترل تعهدات کارگزار و اطلاع رسانی بهنگام، کارگزار فروشنده باید اطلاعات کالای قابل عرضه و اسناد مورد نیاز، از جمله قبض انبار را قبل از ساعت ۱۲ روزکاری قبل از عرضه، از طریق سامانه اتاق پایاپای به اطلاع ناظر تالار برساند.

ماده ۹: اتاق پس از دریافت اطلاعات موضوع ماده ۸ و بررسیهای لازم از حیث رعایت سقف سپرده ها و سایر مقررات لازم الرعایه، اجازه عرضه کالا را به کارگزار و ناظر تالار اعلام می نماید.

ماده ۱۰: پس از انجام معامله و تأیید آن از سوی ناظر تالار، تسویه و پایاپای قرارداد با صدور اسناد و مدارک ذیل توسط اتاق پایاپای انجام می پذیرد:

۱-۱۰- قرارداد خرید یا فروش مابین کارگزار خریدار یا کارگزار فروشنده و اتاق

۲-۱۰- صورتحساب هزینه های جانبی قرارداد از جمله کارمزد کارگزار، سهم بورس از کارمزد کارگزار و عوارض گسترش بورس

۳-۱۰- اعلامیه تأمین سپرده اولیه برای معاملات آتی

۴-۱۰- اعلامیه واریز مبلغ و هزینه های جانبی قرارداد و یا گواهی تأدیه اسناد اعتباری

۵-۱۰- تأیید حواله صادره از طرف کارگزار فروشنده برای معاملاتی که به تحویل منجر می شود

۶-۱۰- اعلامیه تأمین سپرده جبرانی در مورد معاملات آتی

ماده ۱۱: اتاق پس از تکمیل تسویه کامل معاملات، اعلامیه وضعیت روزانه کارگزار را صادر و به وی تسلیم می نماید.

ماده ۱۲: اعضای اتاق مکلفند جهت تسویه قراردادهای، وجوه تعیین شده توسط اتاق را طی مهلت مقرر در ماده ۱۴ (ماده ۱۳ پیش نویس) و با رعایت مقررات به حساب بانکی مربوط واریز نمایند. اتاق نیز مکلف است مانده های کارگزاران بستانکار را ظرف مهلت مقرر و با رعایت مقررات مربوطه به حسابهای بانکی آنها واریز نماید.

ماده ۱۳: چنانچه هر یک از کارگزاران در مهلت مقرر نسبت به تسویه دیون ناشی از تعهدات خود اقدام ننماید، اتاق با تأمین معادل ریالی تعهدات مزبور به قیمت روز کالا از محل موجودی کارگزار یا سپرده های وی و در صورت عدم تکافو از محل "حساب تضمین" تعهدات کارگزار مربوطه را به انجام رسانده و جرائم خسارت مترتبه را به حساب بدهکاری آن کارگزار منظور می نماید. تبصره: عدم تسویه دیون موضوع این ماده مشمول مقررات مندرج در آئین نامه رسیدگی به تخلفات کارگزاری و دستورالعمل حساب تضمین می باشد.

ماده ۱۴: زمان تهاتر و تسویه نهایی قراردادها

هریک از قراردادهای معامله شده در بورس با توجه به نوع قرارداد و سررسید پرداخت و زمان تحویل به شرح زیر تهاتر و تسویه نهایی می گردد:

۱-۱۴- قرارداد نقدی:

پرداخت وجه قرارداد نقدی و تحویل کالای موضوع آن حداکثر تا پایان وقت اداری روز کاری پس از انجام معامله توسط هر یک از کارگزاران ذیربط انجام می پذیرد.

۲-۱۴- قرارداد نسیه:

پرداخت وجه قرارداد نسیه در سررسید تعیین شده و تحویل کالای موضوع آن حداکثر تا سه روزکاری پس از انجام معامله توسط هر یک از کارگزاران ذیربط انجام می پذیرد.

۳-۱۴- قراردادهاي سلف:

پرداخت وجه قرارداد سلف حداکثر تا سه روزکاري بعد از انجام معامله و تحويل کلاي موضوع آن در سررسيد تعيين شده توسط هر يك از کارگزاران ذيربط انجام مي پذيرد.

۴-۱۴- قراردادهاي آتي:

پرداخت وجه سپرده اوليه مندرج در قرارداد حداکثر تا پايان روز کاري انجام معامله و پرداخت وجوه سپرده جبراني براساس اعلاميه روزانه اتاق حداکثر تا ساعت ۱۲ روزکاري بعد و پرداخت وجه معامله در سررسيد تعيين شده بر مبناي قيمت معامله صورت مي پذيرد.

تحويل کلاي موضوع اين قرارداد در سررسيد تعيين شده در صورت درخواست خريدار صورت مي پذيرد و در غير اينصورت قرارداد تسويه مالي مي شود.

۵-۱۴- قرارداد اختيار معامله:

پرداخت وجه اختيار خريد يا فروش از طرف کارگزار خريدار مندرج در قرارداد حداکثر تا پايان روزکاري انجام معامله صورت مي پذيرد.

در صورت اعمال اختيار در سررسيد قرارداد، قرارداد اختيار معامله به قيمت توافق شده تسويه مي شود.

تبصره ۱: تمامی قراردادهاي فوق الذكر با رعايت ماده ۱۰ قانون مدني منعقد و اجرا مي گردد.

تبصره ۲: زمانبندي مراحل پرداخت در زمانهاي تعيين شده در بندهاي فوق و سررسيد تحويل کالا بر اساس ضوابطي مي باشد که هیأت مدیره تعیین و ابلاغ مي نماید.

ماده ۱۵: تعهدات کارگزار خريدار در قراردادهاي نقد و سلف

کارگزار خريدار موظف است مطابق ماده ۱۴، وجه موضوع قرارداد را به حساب فروشنده واريز نمايد. در صورت عدم واريز وجه، "اتاق" مطابق ماده ۱۳ اقدامات لازم را معمول و کارگزار مزبور مشمول جرائم ذيل مي گردد.

۱-۱۵- پس از سه روزکاري، کارگزار خريدار موظف است روزانه مبلغی معادل ۰/۲۵ درصد ارزش معامله تا زمان پرداخت کل وجه و حداکثر تا ۱۰ روز بعد به نفع "اتاق"، به "حساب تضمين اتاق" واريز نماید.

۲-۱۵- چنانچه کارگزار خريدار نتواند مطابق ماده ۱۵-۱ تعهد خود را انجام دهد، خريد کارگزار فوق کم لن يکن تلقی مي گردد و کليه جريمه ها، کارمزد و عوارض بورس دو طرف به عهده کارگزار خريدار مي باشد.

۳-۱۵- تعهدات کارگزار خريدار در قراردادهاي نسيه حسب مورد مطابق تضمين هايي است که اتاق تعيين مي نماید.

تبصره ۱: عدم پرداخت بهاي موضوع قرارداد مشروط بر اينکه طی سه ماه حداکثر يك نوبت باشد به شرح فوق تسويه مي شود و در صورت تکرار علاوه بر اعمال اين آئين نامه، مشمول آئين نامه تخلفات کارگزاري مي شود.

تبصره ۲: تعهدات مندرج در اين ماده به عنوان شرط ضمن عقد صورت گرفته و لازم الاجرا است.

ماده ۱۶: تعهدات کارگزار فروشنده در قراردادهاي سلف

کارگزار فروشنده موظف است مطابق ماده ۱۴، کلاي موضوع قرارداد را به کارگزار خريدار تحويل نمايد. در صورت عدم تحويل به موقع مشمول مقررات ذيل مي گردد:

۱-۱۶- کارگزار فروشنده تا ۱۵ روز بعد از تاريخ تحويل مندرج در قرارداد مشمول مبلغ تأخير نمی گردد.

۲-۱۶- پس از انقضاي ۱۵ روز بند ۱-۱۶ و عدم تحويل کالا مبلغی معادل ماهيانه ۲/۵ درصد ارزش کلاي تحويل نشده از تاريخ تحويل مندرج در قرارداد و حداکثر تا ۲ ماه به صورت روزشمار به نفع "اتاق" به "حساب تضمين اتاق" پرداخت مي گردد.

۳-۱۶- پس از انقضاي مهلت مقرر در بند ۲-۱۶ و عدم تحويل کالا، کارگزار فروشنده متعهد مي گردد ماهيانه مبلغی معادل ۳/۷۵ درصد ارزش کلاي تحويل نشده تا زمان تحويل را به صورت روزشمار به نفع "اتاق" به "حساب تضمين اتاق" پرداخت نماید.

۴-۱۶- در هر صورت "اتاق" بايد تسويه قراردادهاي خريد و فروش را که مشمول مواد ۱۵ و ۱۶ می شوند به نوي انجام دهد که مجموع مبالغ تأخير و کارمزد متعلقه حداکثر از ۱۰٪ بهاي معامله تجاوز ننمايد.

۵-۱۶- در قراردادهاي نقد و نسيه تعهدات کارگزار فروشنده براساس ماده ۱۵، همانند تعهدات کارگزار خريدار عمل مي شود.

بخش چهارم: مقررات عمومي

ماده ۱۷: "اتاق" صرفا با تقاضاي مراجع ذصلاح قانوني و از مجري دبيرکل سازمان مجاز به افشاي اطلاعات مربوط به معاملات اعضاء مي باشد.

ماده ۱۸: "اتاق" مکلف است در هر زمان که مجموع سپرده های تودیع شده توسط هر کارگزار، ریسک عدم تحویل به موقع کالا و یا تعهدات موضوع قراردادهای مورد معامله را در مقابل "اتاق" پوشش ندهد، نسبت به ضبط سپرده ها اقدام و از ادامه معاملات کارگزار جلوگیری نماید.

ماده ۱۹: در مواقعی که کارگزار عضو "اتاق"، قادر به انجام تعهداتش در قبال قراردادهای نباشد و یا اینکه "اتاق" تشخیص دهد که عضو از انجام تعهداتش ناتوان است، "اتاق" با رأی کمیته رسیدگی به تخلفات (که در این ارتباط رسیدگی آن فوری و خارج از نوبت خواهد بود) نسبت به توقف معاملات کارگزار و جلوگیری از حضور وی در تالار معاملات اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱: توقف معاملات کارگزار مربوط توسط "اتاق" به وی ابلاغ و اعلان می شود.

تبصره ۲: کمیته رسیدگی به تخلفات در رأی خود موظف است شرایط خروج از توقف عضو را قید نماید.

ماده ۲۰: موارد ذیل از نظر "اتاق" به منزله عدم ایفای تعهدات کارگزار عضو "اتاق" در قبال قراردادهای تلقی و مشمول مبالغ تاخیر و مجازاتهای مندرج در آئین نامه تخلفات خواهد بود.

۱-۲۰- عضو، قوانین و مقررات "اتاق" یا بورس را نقض نماید.

۲-۲۰- عضو، انجام و رعایت شرایط و مفاد موافقت نامه عضویت در "اتاق" را نقض نماید.

۳-۲۰- عضو، تعهدات تحویل به موقع کالا و پرداخت به موقع مبالغ قراردادهای، هزینه ها، خسارات و مبالغ تاخیر و گواهی تادیه اسناد اعتباری اعلام شده از سوی "اتاق" را انجام ندهد.

۴-۲۰- عضو از اظهار توقیف و یا ورشکستگی مالی خود امتناع ورزد.

ماده ۲۱: کارگزار موظف به رعایت سقف اعتباری معاملات می باشد و در صورت عدم رعایت، "اتاق" ادامه معاملات را متوقف خواهد کرد.

ماده ۲۲: انجام هر گونه خرید توسط کارگزار خریدار منوط به تأیید دریافت ۱۰٪ بهای تقریبی معامله یا تعهد وی خواهد بود. در صورت امتناع خریدار از ادامه معامله مبلغ دریافتی طبق مقررات اتاق پس از کسر هزینه ها و مبالغ تاخیر متعلقه مسترد میگردد.

ماده ۲۳: کلیه خریداران مکلف به حمل محصولات مورد معامله طبق دستورالعمل مصوب هیات مدیره بورس می باشد.

ماده ۲۴: کلیه دستورالعملهای مورد نیاز در اجرای مفاد این آئین نامه توسط هیأت مدیره بورس تصویب و به اعضاء "اتاق" ابلاغ میشود.

ماده ۲۵: این آئین نامه در چهار بخش مشتمل بر ۲۵ ماده و ۷ تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۳/۹ به تصویب شورای بورس کالا رسیده است. هرگونه تغییر و یا اصلاح در مفاد این آئین نامه پس از تصویب شورای بورس کالا قابل اجرا خواهد بود.